

מִן הַעִיִּתוֹנוֹת

5.1.09 **הַנְּיִץ** The New York Times

סכנה חדשה: עישון יד שלישי

רוני קארין רבין

מחקר חדש מגלה שמשקעי העשן הרעילים הנפלטים בעישון לא מתפוגגים במהרה. ברכיביהם נמצאים בין היתר מימן ציאנידי, עופרת ופחמן דו-חמצני

הורים מעשנים נוהגים לפתוח חלון כדי לסלק את העשן מהחדר ולמנוע מילדיהם "עישון מיד שנייה" (עישון פאסיווי). ואולם לאחרונה מומחים זיהו איום בעישון שעלול להזיק לילדים, ואותו קל פחות לסלק: "עישון מיד שלישי".

"עישון מיד שלישי" מתייחס לתערובת הרעילה של גזים וחלקיקים הנפלטים בעישון. אלה נדבקים לשיער ולבגדים, לכריות ולשטיחים, ומסרבים להיעלם גם הרבה אחרי שהעשן התפוגג מהחדר. משקעי העשן, המכילים חלקיקי מתכות כבדות וחומרים מסרטנים או רדיואקטיביים, עלולים לדבוק בידהם של ילדים ובהמשך למצוא דרכם למערכת העיכול - במיוחד אצל ילדים שזוחלים או משחקים על הרצפה.

רופאים מבית החולים לילדים מאס ג'נרל בבוסטון טבעו את המונח "עישון מיד שלישי" במחקר שערכו, שהתמקד בסיכונים שמהווים כימיקלים אלה לפעוטות וילדים. המחקר פורסם החודש ב-Pediatrics, כתב העת הרשמי של האקדמיה האמריקאית לרפואת ילדים.

"כל אחד יודע שעישון מיד שנייה הוא דבר לא טוב, אבל אף אחד לא יודע כלום על עישון מיד שלישי", אמר מנהל המחקר ד"ר ג'ונתן ויניקוף, מומחה לרפואת ילדים מבית הספר לרפואה של אוניברסיטת הרווארד. "הם מעשנים כשהילדים לא בבית, או במכונית כשהילד יושב מאחור והחלון לידם פתוח. הם חושבים שזה בסדר כי העשן לא מגיע ישירות לילדים", אמר ויניקוף. "מכיוון שרעלני הטבק האלו אינם נראים, חיפשנו מינוח שיבהיר את מידת הסכנה הטמונה בהם".

במושגים מוחשיים יותר, עישון מיד שלישי הוא הדבר שמריחים כשלידנו במעלית עומד אדם שכרגע סיים לעשן, או כשאנחנו נכנסים לחדר מלון שהתארח בו מעשנים. "האף לא משקר", אמר ויניקוף. "התערובת הזאת רעילה כל כך, שהמוח מסמן לנו להתרחק ממנה".

המחקר, שבדק גישות שונות לעישון ב-1,500 משקי בית ברחבי ארה"ב, גילה שמעשנים, כמו גם לא מעשנים, היו מודעים לנוק שגורם עישון פאסיווי

ילידים. כ-95% מהלא-מעשנים ו-84% מהמעשנים הסכימו לדעה לפיה "שאיפת עשן הסיגריות של ההורים עלולה להזיק לפעוטות וילדים". אך רק מעטים מהמשתתפים במחקר היו מודעים לסכנות העישון מיד שלישית.

כיוון שזהו מונח חדש, החוקרים שאלו את המשתתפים אם הם מסכימים לדעה לפיה "שאיפת אוויר היום בחדר בו עישנו אתמול עלולה לפגוע בבריאותם של ילדים". רק 65% מהלא-מעשנים ו-43% מהמעשנים אמרו שהם מסכימים עם הטענה, שלדעת החוקרים נותנת אינדיקציה לרמת המודעות לסכנות עישון מיד שלישית.

החוקרים גילו שההכרה בקרב הנשאלים בכך שעישון מיד שנייה מזיק לילדים לא מובילה בהכרח לאיסור מוחלט על עישון בבית ובמכונית. לעומת זאת, בקרב נשאלים שהכירו בכך שעישון מיד שלישית עלול להזיק, נטו להטיל איסור חמור על עישון בבית.

"הממצאים האלו מספרים לנו שאיתרנו מסר בריאותי חשוב שעלינו להעביר", אמר ויניקוף. "בהרבה קבוצות מיקוד שמענו שוב ושוב את המשפט 'אני מפעיל מאוורר והעשן נעלם'. זה הבהיר לנו עד כמה אנשים מודעים לנזקי עישון מיד שנייה. הם אומרים לנו שידוע להם שמדובר בתופעה שלילית, אבל הם מצאו לה פתרון".

הנתונים נאספו בסקר טלפוני של מדגם אקראי שנערך בין ספטמבר לנובמבר 2005. המדגם שוקלל לפי גזע ומין על מנת לייצג את האוכלוסייה הכללית, בהתבסס על מידע שהתקבל מלשכת מפקד האוכלוסין.

ד"ר פיליפ לנדרגין, רופא ילדים ומנהל מרכז הבריאות הסביבתית לילדים בבית הספר לרפואה מאונט סיני בניו יורק, אמר כי עישון מיד שלישית הוא מונח חדשני שיש לו השלכות התנהגותיות.

"המסר העיקרי הוא שסגירת הדלת במטבח כשמעשנים לא תגן על הילדים. יש חומרים מסרטנים בעישון מיד שלישית, והם מסכנים כל אחד, בכל גיל".

ברכיבי העשן מיד שלישית ניתן למצוא מימן ציאנידי שבו נעשה שימוש בנשק כימי, בוטאן, שמשמש כחומר מילוי למציתים, טולואן (מתיל-בנזין) שנמצא במדללי צבע, ארסניק, עופרת, פחמן חד-חמצני ואפילו פולוניום-210, החומר הרדיואקטיבי ששימש לרצח המרגל הרוסי לשעבר אלכסנדר ליטווינקו ב-11.2006. מהרכיבים במשקעי העשן נחשבים למסרטנים ברמות גבוהות.

* * *

בי"ג שבט תשס"ט (9.1.09) התפרסמה ב"יתד השבוע" – מוסף השבת של **יתד נאמן** (מעמ' 41) כתבה מורחבת על סכנות העישון השלישית, הן לבני-אדם והן למחשבים ולמכשירים אלקטרוניים. – העורך